

Enligt vid senaste landtdag fattadt beslut, kommer äfven universitetet att nu öppnas för qvinnor.

Såsom principfråga i vidsträcktare mening väcktes samuppföstringsidén hos oss i början af detta decennium och har i rask fart ledt till realiserandet af följande privata samskoleföretag.

Hösten 1884 uppsattes i Helsingfors svenska Läroverket för gossor o. flickor. Det begynte med tre klasser, har nu 8 och skall fortsättas till nio.

Två år senare inrättade en enskild, intresserad person en annan samskola i Helsingfors, som vid nu afslutadt läseår egde 3 klasser och är ämnadt att innefatta 8.

Den tredje svenska skolan gemensam för gossar och flickor är stationerad i Kuopio och ombildad till samskola af ett privat gosslyceum.

Vidare hafva vi i Helsingfors den finska samskolan, uppsatt hösten 1886 med en klass och från nästa höst arbetande med tre.

Alla dessa fyra läroverk afse att leda upp till universitetet, några med 8-, andra med 9-årig undervisningskurs, som till planen i hufvudsak närma sig reallyceernas.

Dessa läroverk hafva också det gemensamt, att de uppkommit och underhållas helt och hållet af medborgares och medborgarinnors intresse och den enskilda företagsamheten. Styrelsens roll har ända till senaste tid varit blott åskådarens, som med misstänksamhet eller tviflande blickar följer sakens utveckling. Detta bör dock icke förvåna någon; vi veta alla, att styrelserna i allmänhet representera icke den närvarande, utan en förgången tids åsikter och idéer och att det icke är makten och styrelserna som gå i spetsen för eller leda reformerna. Det är först sedan en tanke visat sig nog mäktig att bryta sig ban hos ett folk, man kan hoppas att statsmakten skall vända sin uppmärksamhet deråt och möjligen låna sitt materiella understöd åt realiserandet af densamma.

Uti vårt lands förhållanden är ett sådant understöd likväl nödvändigt för att ett läroverk skall kunna ega ekonomiskt bestånd. Statsskolorna, som underhållas med allmänna medel, hafva mycket låga elevavgifter och således kunna de privata läroverken icke heller taga höga avgifter, hvaraf följer, att inga skolor i vårt land kunna underhållas endast med dem — allraminst nu för tiden, då allmänhetens fordringar på yttre bekvämligheter och comfort äro i jemt stigande, då ingenjörer, läkare och fackmän af olika slag måste anlitas blott för att eleverna må sitta bekvämt i sina stolar.

Då jag talar om nödvändigheten af styrelsens materiella understöd, menar jag ingenslunda att samskolidén dermed skulle hafva vunnit den afgörande segern, lika litet som å andra sidan saken behöfva falla derigenom att staten undandrager densamma sitt ekonomiska bistånd. Visst icke! Denna saks seger eller nederlag har mycket djupare orsaker, än så.

Från motståndets sida, der man först på senaste tid gifvit offentlighet åt sina satser, framhåller man, att yrkandet på samuppföstran blott är efterhärminslust, att derföre att de hafva samskolor i Amerika, vilja vi hafva sådana här. En annan gång upprepas det gamla talet om svallvågor och dyningar från de

stora kulturländerna och att man yrkar på reformer blott för att iakttaga ett mod, för att följa strömmen åt. Dessa påståenden innebära således intet annat än att arbetet för samuppföstran icke skulle hafva utgått från något af våra egna förhållanden framkalladt behof, utan af ytliga bevekelsegrunder.

Att tro så är en stor villfarelse. Också hafva de misräknat sig, dessa som trott sig kunna med dylika argument qvälfva den påbegynta rörelsen för samskolan.

Tanken på denna har hos oss likasom annorstädes sin grund i ett sedligt kraf, som helt enkelt utgår från befintliga missförhållanden och menniskoandens behof att gå framåt, att blifva bättre.

Den gamla skolan, separatskolan — uttrycket för den gamla tidens uppfattningar och åskådningar — separatskolan måste ovilkorligen anses hafva sin dryga andel uti skapandet af det tillstånd af sedlig och samhällelig olikstäldhet emellan könen, som vår tid framvisar. Tiden medgifver ej och det behöfves icke heller uti denna upplysta församling att vidröra detaljer. Jag utbeder mig blott att få nämna en enda sak. Hafva vi icke alla sett huru detta särskiljande af könen vid uppföstran leder menniskorna till att icke förstå hvarandra, till att icke anse hvarandra för jemnbördiga, till att icke kunna gå ihop i arbete och intressen, någonting som ändå är det viktigaste villkoret för lycka och utveckling. Detta, likasom allt annat, som sammanhänger med separatskolesystemet, är likaså förefintligt i Finland som annorstädes, och då man hos oss yrkar på könen uppföstran i samma skolor, är det således icke för att efterhärma Amerika eller andra nationer, utan det är derföre att man anser det nyttigt för oss sjelfva. Samarbete i skolan förer till samarbete i lifvet.

Men när vi genom samskolan vilja återinleda uppföstran i de naturliga spåren, höja teologerna ex professo sin röst och åberopa sig på Skaparen samt vilja skrämma allmänheten från alltsammans med att säga att Gud från begynnelsen förkastat samskolan. På ett officiellt rektorsmöte sista sommaren blef samskolefrågan dryftad, och meningarne utföllo i allmänhet gynnsammare för idén än man vågot hoppas, när man visste, att det hufvudsakligen var den gamla skolans män som der sammanträdde. Emellertid fick man då första gången höra, att skolorna ju redan fördenskull måste vara särskilda för gossor och flickor, att Gud skapat menniskorna i två kön. Talaren nämnde icke, om Gud hade utsträckt detta förbud äfven till folkskolorna, handelsskolorna, industriskolorna, söndagsskolorna, skriftskolorna, men att det gällde alla s. k. elementarskolor och lyceer det skulle vara gifvet.

Samma sats dök åter upp vid den nyss afslutade landtdagen, visserligen något reducerad. Der yttrades nemligen af en mycket bekant vorden biskop, att Guds vilja vore den, att just den tiden måste gossar o. flickor vara åtskilda, då de besöka samskolan. Denna sats har naturligtvis nog funnit genklang i vida kretsar, men jag tror ändå icke att densamma mycket skadat samskoleidén eller att den skulle behöfva någon vederläggning.

Deremot har diskussionen allvarligt och med framställda skäl å båda sidor rört sig om tvenne an-